

Pembe İncili Kaftan

Ömer Seyfettin

Pembe İncili Kaftan — Ömer Seyfettin

İlk yayın: Yeni Mecmua, 1 Kasım 1917, sene 1, sayı 17 (kaynak: Vikikaynak sayfa notu)

Ömer Seyfettin 1920 yılında öldü. 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 27. maddesi uyarınca eserin özgün metni kamu malıdır.

Metin, Vikikaynak (tr.wikisource.org) aktarımından alınmıştır:

[https://tr.wikisource.org/w/index.php?](https://tr.wikisource.org/w/index.php?title=Pembe_İncili_Kaftan&oldid=173155)

[title=Pembe_İncili_Kaftan&oldid=173155](https://tr.wikisource.org/w/index.php?title=Pembe_İncili_Kaftan&oldid=173155) (revizyon 173155). Bu aktarım Creative Commons Atıf-AynıLisanslaPaylaş 4.0 (CC BY-SA 4.0) lisansı ile paylaşılır; bu PDF de aynı lisansla serbestçe paylaşılabilir.

pdfkitaphane.com

Büyük kubbeli serin Dîvan, bugün daha sakin, daha gölgeliydi. Pencerelelerinden süzülen mavi, mor, sincâbî bahar ziyaları, çinilerinin yeşil derinliklerinde birikiyor, koyulaşıyordu. Yüksek ipek şiltelere diz çökmüş yorgun vezirler, önlerindeki halının renkli nakışlarına bakıyorlar, uzun beyaz sakalını zayıf eliyle tutan ihtiyar sadrazamın sönük gözleri, gayet uzak, gayet karanlık şeyler düşünüyor gibi, mevcûd olmayan noktalara dalyordu.

— Cesur bir adam lazım; paşalar... dedi. Biz onun sırmalara, altınlara, elmaslara garkederek gönderdiği elçisine, padişahımızın elini öptürmedik; ancak dizini öpmesine müsaade ettik. Şüphesiz o da mukâbele etmeye kalkacak.

— Şüphesiz.

— Hiç şüphesiz.

— Mutlaka...

Kubbealtı vezirlerinin tamamıyla kendi fikrinde olduğunu anlayan sadrazam, düşündüğünü daha açık söyledi:

— O halde bizden elçi gidecek adamın çok cesur olması lazım! Öyle bir adam ki, ölümden korkmasın. Devletin şânına dokunacak hareketlere karşı koysun. Ölüm korkusuyla, uğrayacağı hakaretlere boyun eğmesin...

— Evet!

— Hay hay.

— Çok doğru...

Sadrazam, sakalından çektiği elini dizine dayadı. Doğruldu. Başını kaldırdı. Parlak tuğları ürperen vezirlere ayrı ayrı baktı:

— Haydi öyleyse... Bir cesur adam bulun, dedi. Hâcegân'dan, Enderun'dan, Dîvan'dan benim aklıma böyle gözü pek bir adam gelmiyor. Siz de düşünün bakalım.

—

—

—

—

Sofu, sulhperver, sakın padişahın koca devletine sessiz, küçük bir dimağ olan Dîvan düşünmeye başladı.

* * *

Bu elçi, yedi sene sonra takdirin "Yavuz" namındaki yaman sillesiyile her gururunun, her cinayetinin cezasını bir anda gören İsmail-i Safevî'ye gönderilecekti! Şehzadeligini ata binmekten, cirit oynamaktan, silah kullanmaktan ziyade, kitapla geçiren Bayezid-i Veli'nin tabiatı son derece halimdi. Yalnız şiiri, hikmeti, tassavvufu sever; muharebeden, mücadeleden nefret ederdi. Vezirler, sevgili padişahlarının sükûnunu bozmamayı en büyük vazifeleri sanırlardı. Bununla beraber hudutlarda yine kavganın arkası alınamıyordu. Bosna, Eflak, Karaman, Belgrad, Transilvanya, Hırvatistan, Venedik seferleri birbirini takip ediyor; Modon, Koron, Zonkiyo, Santamavro fetholunuyordu. Sanki İstanbul Fâtîhi'nin azmiyle dehası -tahta geçer geçmez babasının heykelini "gölgesi yere düşüyor" diye kırdırıp sevaba girmeye kalkan- zâhit halefinin zamanında da sönmüyor; sönmez bir alev, ezeli bir ruh gibi yaşıyordu. Rahat istendikçe, gaile gaile üstüne çıkıyordu. Hele şark... Kan içinde, ateş, zulüm içinde kıvranıyordu. Yıkılan, sönen Akkoyunlu hanedanının enkazı üstünde Şah İsmail serseri bir saltanat kurmuştu. Geçtiği yerlerde dikili ağaç bırakmayan, babasıyla büyük babası Cüneyd'in intikamını aldığı için delice bir gurura kapılan bu kudurmuş Şah, akla gelmedik canavarlarla sağına, soluna saldırıyordu. Kendine iltica eden tarafları bile çağırdığı ziyafette, yemekmiş gibi, kaydattırdığı büyük kazanlara atıp söğüş yapan, mağlup ettiği Özbek padişahının kafatasıyla şarap içen bu gaddar Şah, dünyada

hakikaten eşi görölmemiş bir zalimdi. Bayezid Dîvanı'nın edib, sakin, haluk, dindar vezirleri, onun vahşetlerini hatırlamaya tahammül edemezlerdi. Bu zalim, bir gün mutlaka bizim hududumuza da tecavüz edecek, şark eyaletlerini zapta kalkacaktı. Bunu herkes biliyordu. Geçen yıl Zülkadriye hâkimi Alâüddeve'nden nikâhla kızını istemişti. Alâüddeve kızını vermedi. İsmail, uğradığı bu red hakaretinden hiddetlendi; intikam için padişahın toprağından geçti. Müdafaasız Zülkadriye arazisine girdi, Diyarbekir, Harput kalelerini aldı. Sarp bir dağa kaçan Alâüddeve'nin oğlu ile iki torunu eline esir düştü. Şah İsmail, bu zavallıları ateşte kızartıp kebab ettirdi. Etlerini kuzu gibi yedi. Böyle bir vahşet şarkta yeni duyuluyordu. Cenk istemeyen padişah, Ankara'ya, Yahya Paşa kumandasında bir ordu göndermekten başka bir şey yapmadı. Bu şah, zalim olduğı kadar da kurnazdı. Osmanlı toprağına geçtiğı için özür diliyor, birbiri arkasına elçiler gönderiyordu. O vakit Trabzon valisi bulunan Şehzade Yavuz, babası gibi sabredememiş, Tebriz hududunu geçmiş; Bayburd'a, Erzincan'a kadar her tarafı talan etmiş, hatta Şah'ın kardeşi İbrahim'i esir almıştı. İsmail'in elçisi şimdi bu tecavüzden de şikayet ediyor; Osmanlı toprağına son akınlarının, padişahın devletine karşı değıl, sırf Alâüddeve aleyhine olduğunu tekrarlıyordu. İşte Dîvan'da bu kurnaz, bu zalim, gaddar türediye gönderilecek münasip bir elçi bulunamıyordu; çünkü kendini Osmanlı hakanyla bir tutan, hatta bütün şarkta cihangirlik kuran bu serseri, karşısında devleti temsil edecek adama karşı şüphesiz birçok münasebetsizlikler edecek; münasebetsizliklerine mükâbele eden ihtimal kazığa vuracak, derisini yüzecek, akla gelmedik kaba bir vahşetle öldürecekti. Sadrazamın sağındaki, deminden beri, bir mezar taşı gibi hareketsiz

duran, kırmızı tuğlu kavuk yerinden oynadı. Yavaş yavaş sola döndü:

— Ben tam bu elçiliğe münasip bir adam biliyorum, dedi. Babası benim yoldaşımdı, ama devlet memuriyeti kabul etmez.

— Kim?

— Muhsin Çelebi.

Sadrazam bu adamı tanımıyordu. Sordu:

— Burada mı oturuyor?

— Evet

— Ne iş yapıyor?

— Biraz zengindir. Vaktini okumakla geçirir. Tanımazsınız efendim. Hiç büyüklerle ülfet etmez. İkbâl istemez.

— Neye?

— Bilmem ama, belki "zevâli var" diye.

— Tuhaf...

— Fakat çok cesurdur. Doğrudan ayrılmaz. Ölümünden çekinmez. Birçok defa gaza etmiştir. Yüzünde kılıç yaraları vardır.

— Bize elçi olmaz mı?

— Bilmem.

— Bir kere kendisini görsek...

— Bilmem, çağırınca ayağınıza gelir mi?

— Nasıl gelmez?

— Gelmez işte... Dünyaya minneti yoktur. Şahla gedâ nazarında birdir.

— Devletini sevmez mi?

— Sever sanırım.

— O halde biz de kendimiz için değil, devletine hizmet için çağırırız.

— Tecrübe buyurun efendim.

.....

Sadrazam, o akşam kethüdâ sını Muhsin Çelebi'nin Üsküdar'daki evine gönderdi. Devlete, millete dair bir maslahat için kendisiyle konuşacağını, yarın mutlaka tereddüt etmeyip gelmesini yazıyordu.

* * *

Sabah namazından sonra sarayının selamlığında, Hint kumaşından ağır perdeli küçük, loş bir odada kâtibinin bıraktığı kağıtları okurken, sadrazama, Muhsin Çelebi'nin geldiğini haber verdiler.

— Getirin buraya, dedi.

İki dakika geçmeden odanın sedef kakmalı ceviz kapısından pala bıyıklı, iri, levent, şen bir adam girdi. İnce siyah kaşlarının altında iri gözleri parlıyordu. Belindeki silahlık boştu. Bütün kullarının tekâpû suna, secdesine alışan sadrazam, bir an, eteğine kapanılmasını bekledi. Oturduğu mor çuha kaplı sedirin daima öpülen ağır sıрма saçağındaki yumağı, altından, içi boş küçük bir kafa gibi şaşkın duruyordu. Sadrazam söyleyecek bir şey bulamadı. Böyle göğsü ileride kabarık, başı yukarı kalkık bir adamı ömründe ilk defa görüyordu. Kubbe vezirleri bile huzurunda iki büklüm dururlardı. Muhsin Çelebi, gayet tabii bir sesle sordu:

— Beni istetmişsiniz, ne söyleyeceksiniz efendim?

— Şey...

— Buyrunuz efendim.

— Buyur oğlum, şöyle bir otur da...

Muhsin Çelebi, çekinmeden, sıkılmadan, ezilip büzülmeden, gayet tabii bir hareketle kendine gösterilen şilteye oturdu. Sadrazam hâlâ ellerinde tuttuğu kıvrık kağıtlara bakarak içinden: "Ne biçim adam? Acaba deli mi?" diyordu. Halbuki... Hayır. Bu çelebi gayet akıllı bir insandı! Merde, namerde muhtaç olmayacak kadar bir

serveti vardı. amlıca ormanının arkasındaki büyük mandıra ile büyük çiftliğini işletir, namusuyla yaşar, kimseye eyvallah etmezdi. Fukaraya, zayıflara, gariplere bakar; sofrasında hiç misafir eksik olmazdı. Dindardı. Ama mutaassıp değildi. Din, millet, padişah aşkını kalbinde duyanlardandı. Devletin büyükliğini, kudsiliğini anlardı. Yegane mefkûre si: "Allah'tan başka kimseye secde etmemek, kula kul olmamak"tı... İlmi, kemali herkesçe malumdu. İbn-i Kemal ondan bahsederken "Beni okutur!" derdi. Şairdi. Lâkin ömründe daha bir kaside yazmamıştı. Hatta böyle methiyeleri okumazdı bile... Yaşı kırkı geçiyordu. Önünde açılan ikbal yollarından daha hiçbirine sapmamıştı. Bu altın kaldırımli, mîna çiçekli, cenneti andıran nuranî yolların nihayetinde daima "kirli bir etek mihrabı" bulunduğunu bilirdi. İnsanlık onun nazarında çok yüksek, çok büyüktü. İnsan, arzın üzerinde Allah'ın bir halefiydi. Allah, insana kendi ahlakını vermek istemişti. İnsan, her mevcudun fevkinde idi. Kuyruğunu sallaya sallaya efendisinin pabuçlarını yalayan köpeğe tabasbus pek yakışırđı; ama, insana... Muhsin Çelebi, her türlü zilleti hazmederek ikbal tepelerine iki büklüm tırmanan maskara harislerden, izzetinefissiz kölelerden, zâhifeler gibi yerlerde sürünen mülevves esirlerden nefret ederdi. Hatta bunları görmemek için merdümgiriz olmuştu. Yalnız muharebe zamanları Guraba Bölüklerine kumandanlık için meydana çıkardı. Huzurda serbest, tabii oturuşu sadrazamı çok şaşırttı. Ama, kızdırmadı:

— Tebriz'e bir elçi göndermek istiyoruz. Tarafımızdan sen gider misin, oğlum?

— Ben mi?

— Evet.

— Ne münasebet?

- Aradığımız gibi bir adam bulamıyoruz da...
- Ben şimdiye kadar devlet mansıbına girmedim.
- Niçin girmedin?

Muhsin Çelebi biraz durdu. Yutkundu. Gülümsedi:

— Çünkü ben boyun eğmem, el etek öpmem, dedi; halbuki zamanın devletlileri mevkilerine hep boyun eğip, el etek hatta ayak öpüp, bin türlü tabasbusla, riya ile, tekâpu ile çıktıklarından etraflarına daima hep bu zelil mazilerinin çirkin hareketlerini tekrarlayanları toplarlar. Gözdeleri, nedimleri, himaye ettikleri, hep denî riyakarlar, ahlâksız müdâhinler, namussuz maskaralar, haysiyetsiz dalkavuklardır. Mert, doğru, izzetinefis sahibi, hür, vicdanının sesine kulak veren bir adam gördüler mi, hemen gazez olur, mahvına çalışırlar. Gedik Ahmed Paşa niçin hançerlendi, paşam?

—

Sadrazam yavaşça dişlerini sıktı. Gözlerini süzdü. Tuttuğu kağıdı buruşturdu. Hiddetlenemiyordu. Ama hiddetlendiği zamanlarda olduğu gibi yanaklarına bir titreme geldi. Vezirken değil, hatta daha beylerbeyi iken bile karşısında akranlarından kimse böyle dümdüz laf söyleyememişti. Tekrar "Acaba deli mi?" diye düşündü. Deli değilse... Bu ne küstahlıktı. Bu derece küstahlık, "nizamı âleme" muhalif değil miydi? Gözlerini daha beter süzdü. İçinden, "Şunun başını vurdursam..." dedi. Kapıcılara bağırmak için ağzını açacaktı. Ansızın vicdanının -neresi olduğu bilinmeyen bir yerinden gelenlerin sesini işitti: "İşte, sen de tabasbus, riya, tekâpu yollarından yükselenler gibi, serbest, düz, bir lafı çekemiyorsun! Sen de karşında mert bir insan değil, ayaklarını yalayan bir köpek, zilletinin altında iki kat olmuş bir maskara, bir rezil istiyorsun!" Süzgün gözlerini açtı. Avucunda sıktığı kağıdı yanına koydu. Tekrar Muhsin Çelebi'ye

baktı. Ortasında geniş bir kılıç yarasının izi parlayan yüksek alnı...al yanakları...yeni tıraşlı beyaz, kalın boynu...biraz büyücek, eğri burnu...ince sarığı...tıpkı Şehnâme sayfelerinde görülen eski kahramanların resimlerine benziyordu. Evet, bu, alnında yarası görülen kılıcın yere düşüremediği canlı bir kahramandı. İnsaflı sadrazam, vicdanının ruhuna akseden sesini, gururunun karanlığı ile boğmadı. "Tam bizim aradığımız adam işte..." dedi. Bu kadar pervasız bir adam devletine, milletine yapılacak hakareti de çekemez, ölümden korkarak, göreceği hakaretlere eyvallah diyemezdi. Kavuğunu hafifçe salladı:

— Seni Tebriz'e elçi göndereceğiz.

Muhsin Çelebi sordu:

— Katınızda bu kadar nişancılar, kâtipler, hocalar var. Niçin onlardan intihâb etmiyorsunuz?

— Sen, Şah İsmail denen habisin kim olduğunu biliyor musun?

— Biliyorum.

— Devletini seviyor musun?

— Seviyorum.

Hakim sadrazam doğruldu. Arkasına dayandı:

— Pekâlâ öyleyse, dedi, bu habis "elçiye zeval yok" kaidesini kabul etmez. Bizimle rekabet davasındadır. Er meydanında hakkımızda yapamadıklarını bizim göndereceğimiz elçiye yapmak ister. İhtimal işkenceyle idam eder. Çünkü Allah'tan korkusu yoktur. Halbuki elçimize yapılacak hakaret devletimize demektir. Bize öyle bir adam lazım ki, hakaret görünce başından korkmasın... Bu hakareti aynıyla o habise iade etsin... Devletini seversen sen bu fedakarlığı kabul edeceksin!

Muhsin Çelebi hiç düşünmedi:

— Ettim efendim, fakat bir şartla, dedi.

— Ne gibi?

— Mademki bu bir fedakarlıktır, fedakarlık ücretle olmaz. Hasbî olur. Devlete karşı ücretle yapılacak bir fedakarlık, ne olursa olsun, hakikatte şahsi bir kazançtan başka bir şey değildir. Ben maaş, mansıp, ücret filan istemem. Fahri olarak bu hizmeti görürüm. Şartım budur!

— Fakat oğlum, bu nasıl olur? Onun elçisi gayet ağır giyinmişti. Atları, hademeleri mükemmeldi. Bizim elçimizin atları, hademeleri, esvabı daha muhteşem, daha ağır olmak icap eder. Bunlar için mutlaka hazineden sana birkaç bin altın vereceğiz.

Muhsin Çelebi döndü. Önüne baktı. Sonra başını kaldırdı:

— Hayır, dedi, hazineden bir pul almam. İcap eden muhteşem takımlı atları, süslü hademeleri ben kendi paramla düzeceğim. Hatta...

—

Sadrazam gözlerini açtı.

— ... Hatta sırtıma Şah İsmail'in ömründe görmediği ağır bir şey giyeceğim.

— Ne giyeceksin?

— Sırmakeş Toroğlu'ndaki, dîbâsı Hind'den, harcı Venedik'ten gelme "Pembe İncili Kaftan"ı alacağım.

— Ne... O kadar parayı nerede bulacaksın, oğlum?

Sadrazamın şaşmaya hakkı vardı. Bir ay evvel tamamlanan, üzeri en nadir pembe incilerle işlemeli bu kaftanın namını İstanbul'da duymayan yoktu. Vezirler, elçiler, padişaha hediye etmek için Toroğlu'na müracaat ettikçe, o, fiyatını artırıyordu. Muhsin Çelebi, bu meşhur kaftanı nasıl alacağını anlattı:

— Çiftliğimle, mandıramı, evimi rehine vereceğim; tüccarlardan on bin altın borç toplayacağım. İki bin altın atlarla hademelere sarf

edeceğim. Geriye kalan sekiz bin altına da bu kaftanı alacağım.

Sadrazam bu hareketi makul bulmadı:

— Geldikten sonra bu kaftan senin işine yaramaz. Yalnız bir debdebe aletidir. Mallarını elinden çıkaracaksın. Fakir düşeceksin.

— Hayır. Sekiz bin altına alacağım kaftanı altı ay sonra Toroğlu benden yedi bin altına geri alır. Yedi bin altınla ben çiftliğimi rehinden kurtarırım. Geri kalan borçlarımı ödeyemezsem, varsın babamın yadigar bıraktığı mandıram devlete feda olsun... Devletten hep alınmaz ya... Biraz da verilir!

—

Muhsin Çelebi ile konuştuğu sadrazamın hayreti büyüyordu. Kalbi rahatladı. İşte küstah, türedi bir hükümdara haddini bildirmek için gönderilecek tam bir adam bulunmuştu. Gülüyor, ağır kavuğunu sallıyordu. Dîvan'ın nazik, korkak, hesapçı çelebileri canlarıyla mallarını çok severlerdi. Bunlardan biri elçi gönderilse, devletin haysiyetinden ziyade alacağı ihsanı düşünerek, hakkında revâ görülen her hakareti kabul edecekti. Sadrazam, Muhsin Çelebi'yi yemeğe de alkoymak istedi. Muvaffak olamadı, giderken onu tâ sofaya kadar teşyi etti.

* * *

.....Altı ay içinde Muhsin Çelebi büyük çiftliğini, mandırasını, evini, dükkânını, bahçesini, bostanını rehine koydu. Tüccarlardan para topladı. Atlarını, hademelerini düzdü. Bunların hepsi hakikaten emsali görülmedik derecede muhteşemdi. Dönüşte yedi bin liraya iade etmek şartıyla Toroğlu'ndan meşhur Pembe İncili Kaftan'ı da aldı. Genç karısıyla iki küçük çocuğunu akrabasından birinin evine bıraktı. Altı aylık nafakalarını ellerine verdi. Sonra padişahın nâmesini koynuna koyarak yola düzüldü. Konak konak ilerledikçe bu yeni elçinin debdebesi, dârâtı, hele incili kaftanının

şöhreti bütün Anadolu'dan geçerek Şah İsmail'in diyarına taşıyordu. Muhsin Çelebi bir gün Tebriz kalesine büyük bir ihtişamla girdi. Bu küçük pâyitahtın süse, dârâta, renge, ziynete meftun halkı, İstanbul elçisinin kaftanını görünce şaşırdılar. Şehir, saray, bütün encümenler kaftanın hikâyesiyle doldu. Şah İsmail "Pembe İnci"yi yalnız masallarda işitmiş, daha nasıl şey olduğunu görmemişti. Kendisinin daha görmediği şeye sahip olan bu zengin elçiye karşı nefsinde derin bir gazez duydu. Onu hakareti altında ezmeye karar verdi. Huzuruna kabul etmezden evvel tahtının arkasına cellatlarını hazırlattı. Tahtın önündeki dibâ şilteleri, ipek seccadeleri kaldırttı. Sağında vezirleri, solunda muharipleri duruyorlardı.

...Muhsin Çelebi, geniş somaki kemerli açık kapıdan serbest adımlarla girdi. Yürüdü. Baş her vakitki gibi yukarda, göğsü her vakitki gibi ileride idi. Koynundan çıkardığı nâme-i hümayyununu öptü. Başına koydu. Sonra altın tahtın üstüne -allı, yeşilli, mavili, morlu, ipek yığınlarına sarılmış, sırmalarla, tuğlarla, sancaklarla bağlanmış gibi- garip bir yırtıcı kuş sükûnetiyle tüneyen Şah'a uzattı. Ayağı öpülmeyen Şah gazabından sapsarı kesildi. Gözlerinin beyazları kayboldu. Nâmeyi aldı. Muhsin Çelebi, tahtın önünden çekilince şöyle bir etrafına baktı. Oturacak bir şey yoktu. Gülümsedi. İçinden: "Beni mecburen ayakta, hürmet vaziyetinde tutmak istiyorlar galiba..." dedi. Bir an düşündü. Bu hakarete nasıl mukâbele etmeliydi? Hemen sırtından Pembe İncili Kaftan'ı çıkardı. Tahtın önüne, yere serdi. Şah İsmail, vezirleri, kumandanları aptallaşmışlar, hayretle bakıyorlardı. Sonra bu kıymettar kaftanın üzerine bağdaş kurdu. İnce dev, ejderha resimleri nakşolunmuş sivri kubbeyi, yaldızlı kemerleri cınlatan gür sadâsıyla:

— Nâmesini verdiğim büyük padişahım, Oğuz Kara Han neslindendir! diye haykırdı, dünya yaratıldığından beri onun

ecdadından kimse kul olmamıştır. Hepsi padişah, hepsi hakandır. Ecdâdı hilkatten itibaren hükümdar olan bir padişahın elçisi, hiçbir ecnebî padişah karşısında dîvan durmaz. Çünkü kendi padişahı kadar dünyada asil bir padişah yoktur.

Çünkü... Muhsin Çelebi, kaba Türkçe nutkunu bağırdıkça, fârisî bilmeyen Şah kızarıyor, sararıyor, morarıyor, elinde heyecandan açamadığı nâme, tir tir titriyordu. Tahtının arkasındaki cellatlar kılıçlarını çekmişlerdi. Muhsin Çelebi bağırdı, çağırdı. Mukarripler, vezirler, cellatlar, muhاریpler hükümdarlarının sabrına, tahmmülüne şaşıyorlardı. Hatta içlerinden birkaçı mırıldanmaya başladı. Muhsin Çelebi, sözünü bitirince müsaade filan istemedi, kalktı. Kapıya doğru yürüdü. Şah İsmail donmuş, taş kesilmişti. Çaldıran'da kırılacak gururu, bugün, bu tek Türk'ün ateş nazarları altında erimişti. Muhsin Çelebi dışarı çıkarken, kendi gibi hayretten donan nedimlerine:

— Şunun kaftanını veriniz, dedi.

Muhariplerden biri koştu. Tahtın önünde serili kaftanı topladı. Türk elçisine yetişt:

— Buyurun. Kaftanınızı unutuyorsunuz.

Muhsin Çelebi durdu, güldü. Çıktığı kapıya doğru dönerek Şah'ın işiteceği yüksek bir sesle:

— Hayır, unutmuyorum. Onu size bırakıyorum. Sarayınızda büyük bir padişah elçisini oturtacak seccadeniz şiltiniz yok... Hem bir Türk yere serdiği şeyi bir daha arkasına koymaz... Bunu bilmiyor musunuz? dedi.

* * *

...Geçtiği yollardan gece gündüz dörtlale döndü. Üsküdar'a girdiği zaman, Muhsin Çelebi'nin cebinde tek bir akçe kalmamıştı. Süslü hademelerine dedi ki:

— Evlatlarım! Bindığınız atları, haşaları, takımları, üstünüzdeki esvâbları, belinizdeki murassâ hançerleri size bağışlıyorum. Bana hakkınızı helal ediyor musunuz?

— Ediyoruz.

— Ediyoruz.

— Anamızın ak sütü gibi.

Cevabını alınca onları başından savdı. Geniş bir nefes aldı. Evine uğramadan, deniz kıyısına koştu. Bir kayığa atladı. Sadrazamın konağına gitti. Nâmeysi Şah'a verdiğini, hiçbir hakarete uğramadığını, Şah'ın müsaadesine tenezzül etmeden habersizce kalkıp İstanbul'a döndüğünü söyledi. Zaten Sadrazam, onun vazifesini hakkıyla îfâ edeceğinden son derece emindi. Yollara, derebeylerine, aşiretlere dair bazı şeyler sordu. Çelebi kalkıp çekileceği zaman:

— Ben satın almak istiyorum, oğlum, kaftanın burada mı? dedi.

— Hayır, getirmedim.

— Acemistan'da mı sattın?

— Hayır, satmadım.

— Çaldırdın mı?

— Hayır.

— Ya ne yaptın?

— Hiç!

Sadrazam ısrar etti, tekrar tekrar sordu. Kaftanın ne olduğunu bir türlü anlayamadı. Muhsin Çelebi, yaptığı ile iftihar edecek kadar küçük ruhlu değildi. O akşam Üsküdar'a döndü. Ertesi günü yedi bin altına geri almak için kendisini bulan Sırmakeş Toroğlu'na da kaftanı ne yaptığını söylemedi. Meraklı İstanbul'da, hiç kimse, meşhur Pembe İncili Kaftan'ın "nasıl, nerede, niçin" bırakıldığını öğrenemedi. Tebriz sarayındaki macera, tarihin karanlığına karıştı,

sır oldu. Fakat eski zengin Muhsin Çelebi, bu kaftan için girdiği borçları verip çiftliğini, mandırasını, iradlarını rehinden kurtaramadı. Elçilikten yadigar kalan atı ile murassâ takımını satıp Kuzguncuk'ta minimini bir bahçe aldı. Onu ekip biçti. Çoluğunun çocuğunun ekmeğini çıkardı. Ölünceye kadar Üsküdar pazarında sebzevatçılık etti. Pek fakir, pek acı, pek mahrum bir hayat geçirdi. Ama yine ne kimseye boyun eğdi, ne de bütün servetini bir anda yere atmakla gösterdiği fedakarlığa dair gevezelikler yaparak boşu boşuna pohpohlandı!